

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

ШИНКАР Віктор Андрійович
БРЕНЗОВИЧ Катерина Степанівна
ТЕПЛОВА Людмила Іванівна

«МІКРОЕКОНОМІКА»
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
(для студентів денної та заочної форм навчання
освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини)

Мікроекономіка: Методичні вказівки до самостійної роботи для студентів 1-го курсу денної та заочної форм навчання спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ». Автори: Шинкар В.А., Брензович К.С., Теплова Л.І. Ужгород: Видавництво ОП!Оперативна поліграфія, 2023. – 52 с.

Укладачі:

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ» **Шинкар Віктор Андрійович**

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ» **Брензович Катерина Степанівна**

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ»
Теплова Людмила Іванівна

Рецензенти:

доктор політичних наук, професор, декан факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ» **Палінчак Микола Михайлович**

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки і підприємництва ДВНЗ «УжНУ» **Мікловда Василь Петрович**

Методичні вказівки включають тематику самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни «Мікроекономіка», тематику індивідуальних завдань (рефератів), тестові завдання до основних тем курсу, Навчально-методичний посібник може використовуватися при підготовці здобувачів освіти до практичних занять з курсу, написання модульного контролю. Призначено для студентів зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини, галузі знань 29 Міжнародні відносини.

Методичні вказівки до самостійної роботи розглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ», *протокол № 11 від 27 червня 2023 року.*

Схвалено методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ», *протокол № 10 від 29 червня 2023 року.*

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ», *протокол № 10 від 29 червня 2023 року.*

ВСТУП

Процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності. Не стала винятком і освіта, особливо вища школа. Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, дедалі наполегливіше працює над практичним приєднанням до Болонського процесу.

Самостійна робота здобувачів є складовою освітнього процесу й передбачає інтеграцію різних видів навчальної діяльності, яка здійснюється під час аудиторних, поза аудиторних занять, без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом, сприяє активізації засвоєння студентами ключових понять, основних положень дисципліни.

Завдання та методичні вказівки до виконання самостійної роботи розроблено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Мікроекономіка» і рекомендовано для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини. З позицій компетентнісного підходу підготовки здобувачів освіти саме самостійна робота розглядається як вмотивована діяльність, що сприяє поступовому переходу від навчання до професійної діяльності, формуванню здатності до самоосвіти, розвитку морально-етичних якостей особистості, необхідних у майбутній професійній діяльності.

Самостійна й науково-пошукова робота студента вимагає дотримання норм академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

У Законі України «Про освіту» (Розділ V, стаття 42) чітко визначено, що дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Розв'язуючи завдання, оцінюючи конкретні ситуації, даючи відповіді на тести можна навчитися користуватися різними методами економічного аналізу,

самостійно аналізувати економічні реалії, що мають місце сьогодні в економіці України і за кордоном. Пропонована система завдань і тестів дозволяють вам самим виявити, наскільки глибоко ви засвоїли предмет, а викладачу оперативно і об'єктивно оцінити ваші знання.

При підготовці до семінарських занять рекомендується:

1. Детально ознайомитися з планом семінарського заняття.
2. Вивчити конспект лекцій по темі заняття.
3. Визначити відповідні розділи підручників і навчальні посібники, рекомендованих викладачів.
4. Глибоко вникнути в суть нових категорій і понять, механізмів дії і механізмів використання економічних законів.
5. Скласти розгорнутий план відповіді на всі поставлені в плані семінарського заняття питання. Звернути при цьому особливу увагу на:
 - a. актуальність даної проблеми;
 - b. розкриття змісту питання;
 - c. висновки і узагальнення.

При підготовці плану виступу зверніть особливу увагу на:

1. Науковий рівень, обґрунтованість і розкриття теоретичних положень і категоріального апарату.
2. Зв'язок теоретичних положень з практичними кроками реформування економіки України.
3. Використання місцевого матеріалу.
4. Логічність і обґрунтованість викладеного матеріалу.
5. Культура мови.
6. Використання статистичних матеріалів, технічних засобів навчання.

МІКРОЕКОНОМІКА ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА У СТРУКТУРІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Навчальна дисципліна «Мікроекономіка» є обов'язковим (нормативним) компонентом Освітньо-професійної програми підготовки фахівців за освітнім ступенем бакалавра спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини галузі знань 29 Міжнародні відносини.

Метою навчальної дисципліни є формування ринково-орієнтованого економічного світогляду фахівця з економіки і знань щодо методів прийняття

оптимальних господарських рішень за наявних обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання.

Предметом навчальної дисципліни є поведінка індивідуальних господарських суб'єктів у різних ринкових структурах.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- вивчення основних категорій, понять та методів мікроекономічного аналізу;

- набуття практичних навичок застосування базових принципів та інструментів мікроекономічного аналізу до моделювання поведінки основних мікроекономічних суб'єктів;

- підготовка до вивчення прикладних дисциплін, що базуються на мікроекономічній теорії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми формуються **програмні компетентності:**

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК4. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК9. Уміння бути критичним та самокритичним.

ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших

професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК11. Здатність працювати в команді.

ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Структура і зміст курсу

№ теми	Назва теми	лекцій	семінарів
1.	Предмет і метод мікроекономіки	2	-
2.	Основні теорії поведінки споживача	4	2
3.	Цінова еластичність попиту і пропозиції	4	2
4.	Витрати виробництва і прибуток	4	2
5.	Ринок досконалої конкуренції	4	2
6.	Монопольний ринок	2	2
7.	Ринок монополістичної конкуренції	4	2
8.	Олігополістичний ринок	2	-
9.	Ринки факторів виробництва	2	2
10.	Ринок праці і заробітна плата	4	-
11.	Механізм формування ренти, позичкового відсотка і прибутку	4	2
12.	Аналіз загальної рівноваги та ефективність	2	-
	Всього годин	38	18

ТЕМА1. Предмет і метод мікроекономіки (2 години)

План заняття

1. Мікроекономіка в системі економічних наук
2. Методологія мікроекономіки.

Теми рефератів

1. Мікросистема та її основні характеристики.
2. Основні етапи розвитку мікроекономічного аналізу.

Нові поняття та категорії

Мікроекономіка. Предмет мікроекономіки. Зв'язок мікро- та макроекономіки. Функції мікроекономіки. Раціональна поведінка економічних суб'єктів. «Ефект Робін Гуда». Методологія мікроекономіки. Загальнонаукові методи мікроекономічного аналізу. Економічна модель. Економічні змінні. Оптимізаційні економічні моделі. Рівноважні моделі. Спеціальні методи мікроекономічного аналізу. Граничний аналіз. Функціональний аналіз. Функція. Аргумент. Метод статистики. Метод динаміки. Мікросистема. Об'єкти і суб'єкти мікросистеми. Властивості ресурсів: обмеженість, взаємозаміщуваність, взаємозамінюваність і їх значення в побудові відповідних економічних моделей. Мікроекономіка і стан конкурентного середовища.

Питання і учбові завдання.

1. Що є предметом мікроекономіки?
2. Які основні проблеми досліджує мікроекономіка?
3. Які етапи розвитку виділяють в мікроекономічному аналізі?
4. Який зв'язок існує між мікро- та макроекономікою?
5. Які вихідні позиції, взяті за аксіоми, в мікроекономіці?
6. Що собою являє методологія мікроекономіки?
7. Назвіть загальнонаукові і спеціальні методи мікроекономіки.
8. За яких умов і які моделі використовуються в мікроекономіці?
9. Яким вимогам мають відповідати економічні моделі?
10. Назвіть об'єкти і суб'єкти мікроекономіки.

Тести

1. Виберіть найбільш повне визначення предмету мікроекономіки:
 - а) вивчає економічну поведінку моделей з точки зору вибору в умовах обмеженості ресурсів;

б) вивчає механізм функціонування ринку досконалої і недосконалої конкуренції;

в) вивчає поведінку і механізм прийняття рішень окремими економічними суб'єктами, досліджує взаємозв'язки споживачів і фірм, зв'язує в одне ціле виробництво і ринок;

г) вивчає поведінку окремих економічних одиниць - по суті будь-якого індивіда чи організацію, що відіграє певну роль у функціонуванні ринкової економіки.

2. До функції мікроекономіки не відносяться:

а) пояснення явищ, які спостерігаються;

б) прогнозування поведінки економічних суб'єктів;

в) всебічне обґрунтування економічної політики держави;

г) обґрунтування висновків щодо ефективного вирішення практичних занять окремими суб'єктами ринку.

3. У мікроекономіці використовують моделі двох типів: оптимізації та рівноважні. Оптимізації застосовують:

а) при дослідженні поведінки окремих економічних суб'єктів;

б) при визначенні ключових змінних, що характеризують сутність економічного процесу, який досліджується;

в) при дослідженні взаємовідносин між економічними агентами;

г) з метою використання функціонального аналізу.

ТЕМА 2. Основи теорії поведінки споживача (4 години)

Заняття перше

1. Закон спадної граничної корисності і закон попиту.

2. Правило максимізації корисності.

Заняття друге

1. Концепція кривих байдужості і поведінка споживача.

2. Особливості дії законів Е.Енгеля.

Теми рефератів

1. Маржиналізм: історія, теорія, практика.

2. Поведінка споживача: гранична корисність благ, бюджетні обмеження і вибір.

Нові поняття і категорії

Корисність. Гранична корисність. Спадаюча гранична корисність. Сукупна корисність. Функція корисності. Закон спадаючої граничної корисності, Перший закон Госсена. Кардиналізм. Кількісна теорія корисності. Ординалізм. Порядкова (канонічна) теорія корисності. «Рівновага споживача». Правило максимізації корисності. Другий закон Госсена. Правило максимізації корисності в алгебраїчній формулі. Крива байдужості. Карта кривих байдужості. Гранична норма зміщення благ. Бюджетна лінія. Бюджетні обмеження. Аксиоми бюджетного обмеження. Вплив зміни ціни на один з товарів на лінію бюджету. Графічні умови зрівноваженого положення споживача з ординалістських позицій. Еквіваріантний принцип. Алгебраїчне відображення еквіваріантного принципу. Рівновага споживача: внутрішня і кутова. Лінія (крива) «доход-споживача» (ІЕР). Графічна інтерпретація лінії ІЕР. Криві (закони) Енгеля.

Питання і учбові завдання

1. У чому суть теорії споживача?
2. Якими є основні умови визначення споживчого вибору?
3. У чому полягає різниця між сукупною і граничною корисністю?
4. Дайте визначення функції корисності.
5. Чим відрізняється ординалістська і кардиналістська теорії?
6. Сформулюйте закон спадаючої граничної корисності блага.
7. В чому суть правила максимізації корисності та його відображення в алгебраїчній формі?
8. Що собою являє крива байдужості, вкажіть її властивості.
9. Розкрийте зміст бюджетної лінії та охарактеризуйте її властивості.
10. Як пояснюється досягнення стану рівноваги споживача в ординалістській теорії?

Тести

1. Що таке гранична корисність?
 - а) мінімальна корисність, яку споживач може отримати при споживанні даного блага;
 - б) максимальна корисність, яку споживач може отримати при споживанні даного блага;
 - в) похідна функція загального блага;
 - г) приріст загальної корисності при збільшенні споживання блага на одну граничну одиницю.

2. Який з наведених нижче переліків значень корисності ілюструє закон спадної граничної корисності?

- а) 200, 300, 400, 500;
- б) 200, 450, 750, 1100;
- в) 300, 350, 450, 650;
- г) 200, 150, 150, 150;
- д) 300, 350, 370, 380;
- е) 300, 300, 300, 300.

3. Серед наступних тверджень одне є вірним. Вкажіть на нього:

- а) кожна точка на кривій байдужості означає різну комбінацію двох товарів;
- б) кожна точка на бюджетній лінії означає різну комбінацію двох товарів;
- в) всі точки на кривій байдужості означають однаковий рівень задоволення потреб;
- г) всі точки на бюджетній лінії означають однаковий рівень грошового доходу;
- д) всі точки на кривій байдужості означають однаковий рівень грошового доходу.

ТЕМА 3. Цінова еластичність попиту і пропозиції (4 години)

Заняття перше

- 1. Суть цінової еластичності попиту.
- 2. Варіанти практичного використання концепції еластичності попиту.

Заняття друге

- 1. Цінова еластичність пропозиції.
- 2. Ринковий період в аналізі еластичності пропозиції.

Теми рефератів

- 1. Еластичність попиту і ринковий механізм.
- 2. Значення і практичне використання концепції еластичності попиту.

Нові поняття та категорії

Еластичність. Концепція цінової еластичності. Еластичний і нееластичний попит. Абсолютно еластичний попит. Абсолютно нееластичний попит. Абсолютно нееластичний попит. Цінова еластичність попиту формула прямої еластичності попиту по ціні. Еластичність попиту в точці. Властивості еластичності попиту. Фактори цінової еластичності попиту. Еластичність попиту

за доходом. Цінова еластичність пропозиції. Формула цінової еластичності пропозиції. Фактори влітливості на еластичність пропозиції. Найкоротший (миттєвий період). Короткотерміновий ринковий період. Довготерміновий ринковий період. Показник сукупного доходу (виручки від реалізації, виторг)

Питання і учбові завдання

1. В чому полягає суть концепції цінової еластичності?
2. Як вимірюється ступінь цінової еластичності попиту?
3. Які види цінової еластичності попиту вам відомі?
4. Що означає еластичність попиту за доходом?
5. Які фактори впливають на цінову еластичність попиту? На еластичність попиту за доходом?
6. Що означає поняття «абсолютно еластичний попит» та «абсолютно нееластичний попит»? Якого вигляду набирає їх графічне зображення?
7. У чому полягає цінова еластичність пропозиції?
8. Які фактори впливають на еластичність пропозиції?

Тести

1. Коефіцієнт цінової еластичності показує:
 - а) ступінь зміщення кривої попиту внаслідок зміни доходів;
 - б) реакцію покупця на зміну ціни;
 - в) нахил кривої попиту;
 - г) як бізнесмени можуть повертати свої фіксовані витрати.
2. Яке з наступних тверджень не відноситься до характеристики еластичності попиту на товар?
 - а) коефіцієнт цінової еластичності менше одиниці;
 - б) загальна виручка продавця зменшується, якщо зростає ціна;
 - в) покупці відносно чутливо реагують на зміну ціни;
 - г) відносна зміна обсягу попиту більше, чим відносна зміна ціни;
 - д) загальна виручка продавця зростає, якщо ціна зменшується.
3. Якщо люба кількість товару продається по однаковій ціні, то попит на цей товар є:
 - а) абсолютно нееластичний;
 - б) абсолютно еластичний;
 - в) еластичний;
 - г) нееластичний;
 - д) попитом одиничної еластичності.
4. Яке з вказаних нижче значень коефіцієнта еластичності по доходу відноситься до товарів першої необхідності?

- а) менше 0;
- б) більше 0, але менше 1;
- в) більше 1;
- г) 1;
- д) ні одне з приведених значень.

5. Еластичність пропозиції залежить головним чином від:

- а) числа товарів-замінювачів даного продукту;
- б) періоду часу, протягом якого продавці мають змогу пристосуватися до зміни цін;
- в) того, чи є даний товар предметом першої необхідності чи розкоші;
- г) того, чи відноситься даний товар до предметів довготривалого користування чи до поточного;
- д) питомої ваги доходу споживача, спрямованої на купівлю даного товару.

ТЕМА 4. Витрати виробництва і прибуток (4 години)

Заняття перше

1. Основні види витрат виробництва.
2. Витрати виробництва в короткостроковому періоді.
3. Концепція граничних витрат і граничного доходу ($MC=MR=P$)

Заняття друге

1. Витрати виробництва в довгостроковому періоді.
2. Позитивний і негативний ефект масштабу.

Теми рефератів

1. Місце фірми в підприємстві.
2. Цілі та найважливіші показники ефективності функціонування фірми.

Нові поняття і категорії

Економічні витрати. Зовнішні витрати. Внутрішні витрати. “Явні” і “неявні” витрати. Нормальний прибуток. Економічний прибуток. Бухгалтерський прибуток. Короткотерміновий і довготерміновий період. Закон спадної віддачі (“закон спадної граничної продуктивності”). Гранична і середня продуктивність (продукти). Постійні витрати. Змінні витрати. Загальні витрати. Граничні витрати. Правило найменших витрат. Середні постійні витрати. Середні змінні витрати. Середні загальні витрати. U-подібна форма кривих короткотермінових середніх витрат. Довготермінові середні загальні витрати. Довготермінові граничні витрати. U-подібна форма кривих довготермінових

середніх і загальних витрат та фактори її пояснюючі. Ефект масштабу (Економія від масштабу або зростаюча віддача від масштабу). Постійна віддача від масштабу. Спадна економія або спадна віддача від масштабу. Фактори позитивного ефекту масштабу. Негативний ефект масштабу.

Питання і учбові завдання

1. У чому полягає відмінність зовнішніх і внутрішніх, постійних та змінних витрат?
2. Розкрийте економічний зміст граничних витрат?
3. Побудуйте графічну модель сімейства середніх і граничних кривих витрат (AFC, AVC, ATC, MC). Поясніть характер їх взаємодії.
4. Проаналізуйте витрати у довгостроковому і короткостроковому періоді.
5. У чому полягає сутність правила мінімізації витрат?
6. Що таке ізокоста і ізокванта та їх властивості?
7. Побудуйте графічну модель раціональної поведінки виробника.

Тести

1. До цілей підприємницької діяльності відносяться:
 - а) прагнення до панування і влади;
 - б) подолання невдоволення працею;
 - в) отримання прибутку;
 - г) служіння суспільству;
 - д) всі відповіді вірні.
2. Граничні витрати рівні:
 - а) середнім загальним витратам, помноженим на число одиниць випуску продукції;
 - б) приросту постійних витрат внаслідок збільшення випуску продукції на одиницю;
 - в) приросту змінних витрат внаслідок збільшення випуску продукції на одну одиницю;
 - г) приросту середніх постійних витрат внаслідок збільшення випуску продукції на одну одиницю.
3. У короткостроковому періоді:
 - а) не існує фіксованої кількості ресурсів;
 - б) всі ресурси фіксовані;
 - в) рівень принаймі одного з ресурсів неможливо змінювати;
 - г) вірна відповідь не вказана.
4. Коли середні загальні витрати мають мінімальне значення?
 - а) коли вони дорівнюють граничним витратам;

- б) коли загальний випуск продукції мінімальний;
- в) коли загальний випуск продукції максимальний;
- г) коли змінні витрати мінімальні.

5. В якому випадку довгострокові середні загальні витрати (LATC) знижується в міру збільшення випуску продукції?

- а) коли LATC не залежать від обсягу випуску продукції;
- б) коли спостерігається економія від масштабу виробництва;
- в) коли спостерігається спадна віддача від масштабу;
- г) коли середні загальні витрати постійні.

ТЕМА 5. Ринок досконалої конкуренції (4 години)

Заняття перше

1. Ознаки та умови досконалої конкуренції.
2. Максимізація прибутку у короткостроковому періоді.

Заняття друге

1. Побудова моделі поведінки виробника у короткостроковому періоді.
2. Максимізація прибутку у довгостроковому періоді.

Теми рефератів

1. Чиста конкуренція і ефективність.
2. Надлишок виробника, надлишок споживача і взаємовигідність обміну.

Нові поняття і категорії

Досконала (чиста) конкуренція. Абсолютно конкуруюча фірма. Середній дохід. Валовий дохід. Граничний дохід. Точка критичного обсягу виробництва. Випадок максимізації прибутку. Випадок мінімізації збитків. Оптимальний позитивний випуск. Випадок закриття, фірми. Правило визначення обсягів виробництва. Крива пропозиції фірми в короткотерміновому періоді. Короткострокова ціна беззбитковості. Ціна рівноваги конкуруючої фірми в короткотерміновому періоді. Короткострокова ціна припинення випуску. Крива пропозиції фірми в довготерміновому періоді. Точка рівноваги конкуруючої фірми в довготерміновому періоді. Галузь із зростаючими витратами. Галузь із постійними витратами. Крива пропозиції галузі. Ефективність розподілу ресурсів.

Питання і учбові завдання

1. Визначте основні ознаки ринку досконалої конкуренції.

2. Яка підприємницька фірма може вважатися конкурентною?
3. Якою є мета діяльності конкурентної фірми?
4. Чому крива попиту на продукцію конкурентної фірми має вигляд горизонтальної лінії (абсолютно еластична)?
5. Чому граничний дохід конкурентної фірми дорівнює ціні?
6. При яких умовах конкурентна фірма досягає короткострокової рівноваги?
7. При яких умовах конкурентною фірмою досягається довгострокова рівновага?
8. В яких випадках порушується рівновага конкурентної фірми і галузі? Під впливом яких змін це відбувається?
9. При яких умовах досягається максимізація прибутку для конкурентної фірми?
10. Як визначається пропозиція конкурентної фірми? Пропозиція галузі?
11. Коли фірма (за яких умов) приймає рішення припинити виробничу діяльність?

Тести

1. Поняття досконалої конкуренції передбачає, що:
 - а) значне число фірм, функціонуючих в галузі, випускають стандартні товари;
 - б) існує багато покупців, які купують даний товар по поточній ціні;
 - в) всі продавці і покупці мають повну інформацію про ринок;
 - г) має місце вільний вхід і вихід на даний ринок;
 - д) всі попередні відповідні вірні.
2. З перерахованих нижче умов до ринку досконалої конкуренції відносяться:
 - а) незначний вплив з боку фірми на ціни;
 - б) фірма – єдиний виробник даного товару;
 - в) єдиному виробнику (продавцю) протистоїть єдиний покупець;
 - г) крива попиту на продукцію фірми має від'ємний нахил.
3. В короткостроковому періоді конкурентна фірма, максимізуюча прибуток або мінімізуюча збитки, не буде продовжувати виробництво, якщо:
 - а) ціна її продукту буде нижче мінімальних середніх витрат;
 - б) середні постійні виграти вище ціни продукту;
 - в) ціна продукту нижче мінімуму середніх змінних витрат;
 - г) ціна продукту нижче граничних витрат;
 - д) загальний дохід не покриває загальних витрат фірми.

4. Якщо граничні витрати перевищують середні витрати при обсязі виробництва, що максимізує прибуток, то фірма:

- а) отримує позитивний прибуток;
- б) вибирає обсяг виробництва, що відповідає точці, розміщеній правіше мінімуму кривої середніх витрат;
- в) не припинить виробництво;
- г) всі попередні відповіді правильні;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

ТЕМА 6. Монопольний ринок (2 години)

План заняття

1. Основні риси чистої монополії.
2. Визначення ціни та обсягів виробництва монополістом.
3. Економічні наслідки монополізму.

Теми рефератів

1. Монополія і НТП.
2. Соціальні витрати існування монополії

Нові поняття і категорії

Чиста монополія. Монополістична фірма. Бар'єри вступу в галузь. Патенти. Ліцензії. Відкрита монополія. Закрита монополія. Проста монополія. Природна монополія. Квазімонополія. Монопольна влада (або влада над ринком). Показники монопольної влади: індекси Герфіндаля і Лернера. Умови, при яких монопольна фірма максимізує прибуток. Цілі монополістичного ціноутворення. Рівновага монопольної фірми. Х- неефективність. Витрати на збереження монополії. Лімітуюче ціноутворення. Цінова дискримінація. Соціальна ціна існування монополії. Суспільно-оптимальна ціна.

Питання і учбові завдання

1. Які характерні ознаки монопольного ринку та монопольної фірми?
2. У чому полягає монопольна влада?
3. Які основні різновиди монополій Вам відомі?
4. Що таке монопсонія?
5. Що собою являє крива ринкового попиту на продукцію монопольної фірми? Чи співпадає вона з кривою її граничного доходу?
6. Якими є умови максимізації прибутку монопольної фірми? При отриманні якої умови досягається її рівноважний стан?

7. У чому полягає суть цінової дискримінації?
8. Як досягається обмеження монопольної влади?
9. Які існують погляди економістів на зв'язок монополії і НТП?
10. Що визначає соціальна ціна монополії?

Тести

1. На відміну від конкурентної фірми проста монополія прагне:
 - а) виробляти продукцію менше, а ціну встановлювати вище;
 - б) максимізувати прибуток;
 - в) встановлювати ціну, яка б відповідала нееластичній ділянці кривої попиту;
 - г) вибрати такий обсяг випуску, при якому $MR=P$;
 - д) виробляти продукції більше, а ціну встановлювати вище.
2. На відміну від конкурентної фірми монополіст:
 - а) може назначити любую ціну на свій продукт;
 - б) максимізує прибуток при рівності граничного доходу і граничних витрат;
 - в) може виробляти любой обсяг продукції і продавати її по любой ціні;
 - г) при даній кривій ринкового попиту може вибрати комбінацію ціни і обсягу випуску, яка дає максимум прибутку;
 - д) має абсолютно еластичну криву попиту на продукцію фірми.
3. Щоб отримати максимум прибутку, монополіст має вибрати такий обсяг випуску, при якому:
 - а) граничні витрати дорівнюють ціні продажу;
 - б) граничні витрати рівні загальним витратам;
 - в) граничний дохід дорівнює граничним витратам;
 - г) граничний дохід дорівнює загальним витратам;
 - д) середні витрати дорівнюють загальним витратам.

ТЕМА 7. Ринок монополістичної конкуренції (4 години)

Заняття перше

1. Монополістична конкуренція та її основні риси.
2. Визначення ціни та обсягів виробництва при монополістичній конкуренції.

Заняття друге

1. Монополістична конкуренція та ефективність.
2. Нецінова конкуренція: різноманітність і реклама.

Теми рефератів

1. Порівняння монополістичної і досконалої конкуренції.
2. Антимонопольне законодавство і регулювання економіки: основні принципи.

Нові поняття і категорії

Монополістична конкуренція, Риси монополістичної конкуренції. Диференціація продукту. Галузь. Товарна група. Вихід із галузі. Вхід до галузі. Витрати монополістичної конкуренції. Витрати недійової конкуренції. Витрати реалізації. Нецінова конкуренція. Чисті втрати або "мертвий збиток" монополістичної конкуренції. Недовикористання ресурсів. Аргументи на користь та "проти" реклами.

Питання і учбові завдання

1. У чому полягає сутність моделі монополістичної конкуренції?
2. Що характеризує ринок монополістичної конкуренції? Чим вона відрізняється від чистої конкуренції і чистої монополії?
3. Чим обумовлене досить умовне визначення галузі.
4. Чому монополюльно-конкурентна фірма не може протягом довгого періоду одержувати економічний прибуток?
5. При дотриманні якої умови монополістично конкурентна фірма досягає рівноважного стану?
6. Проаналізуйте довгострокову рівновагу фірми за умов монополістичної конкуренції.
7. Види нецінової конкуренції.
8. Економічні наслідки реклами за умов монополістичної конкуренції.

Тести

1. Ринки досконалої і монополістичної конкуренції мають спільну рису:
 - а) випускаються диференційовані товари;
 - б) на ринку діє багато покупців і продавців;
 - в) кожна фірма стикається з горизонтальною кривою попиту на свій продукт;
 - г) випускаються однорідні товари;
 - д) ринкова поведінка кожної фірми залежить від реакції її конкурентів.
2. Важлива риса, яка відрізняє монополістичну конкуренцію від досконалої, полягає в тому, що:
 - а) є серйозні бар'єри для входження на ринок монополістичної конкуренції;
 - б) конкуруючі фірми продають диференційований товар, а не однорідний;

в) в довгостроковому періоді в умовах монополістичної конкуренції фірми отримують економічний прибуток;

г) конкуруючі фірми продають унікальні товари.

3. В довгостроковому періоді:

а) фірми, діючі в умовах досконалої конкуренції, отримують нульовий економічний прибуток;

б) фірми, діючі в умовах монополістичної конкуренції, отримують нульовий економічний прибуток;

в) високі бар'єри входження на ринок монополістичної конкуренції роблять неможливим отримання функціонуючими фірмами економічного прибутку;

г) монополісти, діючі на неконкурентному ринку можуть отримувати економічний прибуток;

д) всі попередні відповіді вірні.

ТЕМА 8. Олігополістичний ринок (2 години)

План заняття

1. Ознаки олігополістичного ринку.
2. Поведінка фірми щодо ціни та випуску на олігополістичному ринку.
3. Олігополія і економічна ефективність.

Теми рефератів

1. Теорія олігополістичного ціноутворення.
2. Бар'єри стратегічного стримування входження в галузь.

Нові поняття і категорії

Олігополія. Природня монополія. Однорідна і диференційована олігополія. «Жорстка олігополія». «М'яка олігополія». Бар'єри вступу до галузі. Чисті бар'єри вступу до галузі. Стратегічні бар'єри входження в галузь. Ступінь концентрації. Індекс Герфіндала-Хіршмана (IХХ). Міжгалузева конкуренція. Конкуренція з боку імпорту. Загальна взаємозалежність. Ламана крива попиту олігополіста. Війна цін. Рівновага по Нешу. Дилема олігополіста («дилема в'язня»). Таємна угода. Картель. Джентельменська угода. Лідерство в цінах. Ціноутворення за принципом «витрати плюс». Традиційна точка зору на економічні наслідки олігополії. Точки зору Шумпетера і Гелбрейта на економічні наслідки олігополії.

Питання і учбові завдання

1. Назвіть загальні риси олігополістичних ринків.
2. Охарактеризуйте олігополістичну взаємозалежність.
3. Яке значення має висновок американського економіста Е.Черберліна про взаємозалежність виробників в структурі олігополістичного ринку для антитрестівського регулювання?
4. В якому випадку на олігополістичному ринку можлива цінова війна?
5. В чому полягає економічний зміст ламаної кривої попиту олігополіста?
6. Назвіть і поясніть основні форми цінового лідерства на олігополістичному ринку.

Тести

1. Олігополія – це ринкова структура, де діє:
 - а) невелика кількість фірм, які конкурують між собою;
 - б) велика кількість фірм, які конкурують між собою та виробляють однорідний продукт;
 - в) велика кількість фірм, які конкурують між собою та виробляють диференційований продукт;
 - г) тільки одна фірма.
2. Індекс Герфіндаля-Гіршмана дає можливість визначити:
 - а) ступінь концентрації виробництва на певному підприємстві;
 - б) рівень конкуренції в галузі;
 - в) монопольний стан фірми;
 - г) ступінь державного захисту конкуренції у певній галузі;
3. Олігополія передбачає, що:
 - а) олігополісти не враховують поведінку своїх конкурентів і ведуть себе як при досконалій конкуренції;
 - б) олігополісти вступають у зговір один з одним;
 - в) олігополісти роблять спробу передбачити поведінку конкурентів, але виступають в рамках певного економічного союзу;
 - г) можуть використовуватись всі вищеперераховані моделі поведінки.

ТЕМА 9. Ринки факторів виробництва (2 години)

План заняття

1. Особливості формування цін на фактори виробництва.
2. Зміни в попиті на ресурс.
3. Еластичність попиту на ресурс.

Теми рефератів

1. Особливості попиту і пропозиції основних факторів виробництва.
2. Взаємозамінюваність і взаємодоповнюваність ресурсів.

Нові поняття і категорії

Похідний попит. Гранична доходність фактору. Граничний продукт в грошовому вираженні (MRP). Граничні витрати на ресурс. Правило $MRP=MRC$. Правило мінімізації витрат. Правило максимізації прибутку. Ізокванта. Ізокоста. Гранична норма технологічного заміщення (MRTS).

Питання і учбові завдання

1. Чим відрізняються ринки факторів виробництва (ресурсів) від ринків товарів і послуг?
2. Від чого залежить попит на ресурси? Чому його називають «похідним попитом»?
3. Дайте визначення і охарактеризуйте ринок факторів виробництва.
4. Назвіть функції, що виконують ринки факторів виробництва.
5. Чим визначається ринкова вартість ресурсу?
6. Дайте визначення граничного продукту певного ресурсу у грошовому виразі.
7. Розкрийте сутність граничних витрат від використання ресурсу.
8. У чому полягає особливість пропозиції факторів виробництва? Побудуйте криву пропозиції факторів в умовах досконалої і недосконалої конкуренції, зробіть висновки.
9. Побудуйте криву попиту фірми на ресурс. Поясніть чому ця крива в будь-якому випадку має від'ємний нахил?
10. Які фактори впливають на зміни в обсязі та еластичність попиту на ресурси?
11. Поясніть сутність правила найменших витрат.
12. Поясніть сутність правила максимізації прибутку фірмою.

Тести

1. Попит на ресурси є похідним тому, що:
 - а) залежить від ціни на цей ресурс;
 - б) на ринку ресурсів фірми є покупцями, а домашні господарства з фірмами – продавцями виробничих ресурсів;
 - в) залежить від попиту на кінцеву продукцію, що виробляється за допомогою даного ресурсу;

г) залежить від продуктивності даного ресурсу.

2. Попит на ресурс залежить від:

а) ціни продукції, що виробляється за допомогою даного ресурсу;

б) цін ресурсів – замінників;

в) цін взаємодоповнюючих ресурсів;

г) ціни даного ресурсу;

д) всі вище наведені відповіді є правильні.

3. Попит на ресурс буде змінюватись, тобто крива попиту на ресурс буде зміщуватись внаслідок:

а) змін в попиті, а відповідно і в ціні на продукт, який виробляється з допомогою даного ресурсу;

б) зміни коефіцієнта зниження граничного продукту даного ресурсу;

в) наявності ресурсозамінювачів;

г) питомої ваги ресурсу в загальних витратах виробництва;

д) правильна відповідь відсутня.

ТЕМА 10. Ринок праці і заробітна плата (4 години)

Заняття перше

1. Особливості ринку праці. Суть заробітної плати.

2. Диференціація реальної заробітної плати. Попит і пропозиція праці.

Заняття друге

1. Заробітна плата на конкретних ринках праці.

2. Оплата праці в економіці України.

Теми рефератів

1. Інвестиції в людський капітал.

2. Мінімальна заробітна плата та причини диференціації ставок заробітної плати.

Нові поняття і категорії

Ринок праці. Послуги праці. Заробітна плата в широкому розумінні. Заробітна плата у вузькому розумінні. Ставка заробітної плати. Реальна заробітна плата. Номінальна заробітна плата. Погодинна заробітна плата. Відрядна заробітна плата. Продуктивність праці і фактори, що її визначають. Конкурентний ринок праці. Монопсонія. Відкриті і закриті профспілки (формальні або неформальні об'єднання). Ліцензування професій. Двостороння монополія. Мінімальна заробітна плата. Утримуюча заробітна плата (плата за

перехід). Неконкуруючі групи конкретних видів праці. Вирівнюючі різницю заробітної плати. Людський капітал. Інвестиції в людський капітал.

Питання і учбові завдання

1. Назвіть основні особливості ринку праці.
2. Яке визначення заробітної плати, або ставки заробітної плати існує в мікроекономіці? Які форми заробітної плати використовуються на практиці?
3. Суть заробітної плати у вузькому і широкому розумінні.
4. Від чого залежить визначення конкретних ставок заробітної плати?
5. Від чого залежить індивідуальна пропозиція праці?
6. Які риси характерні чисто конкурентному ринку праці?
7. Розкрийте природу ефекту доходу і ефекту заміщення на ринку праці.
8. До якої межі фірма на конкурентному ринку праці найматиме робітників?
9. Які риси властиві моносонії?
10. Що собою являє двостороння монополія ринку праці?
11. Наявністю яких факторів можна пояснити диференціацію заробітної плати в цілому?
12. За яких економічних умов можливе підвищення попиту на працю? Чи є такі умови в українській економіці?

Тести

1. Що з перерахованого нижче не робить впливу на попит праці?
 - а) попит на кінцеві продукти;
 - б) відношення граничного продукту праці до граничних продуктів інших факторів;
 - в) технологія виробництва;
 - г) зміни в номінальній заробітній платі, викликані інфляційними явищами;
 - д) все перераховане робить вплив на попит праці.
2. Крива пропозиції праці для фірми:
 - а) не пересікається з кривою попиту на працю;
 - б) має позитивний нахил;
 - в) виражає абсолютно нееластичну пропозицію;
 - г) виражає абсолютно еластичну пропозицію;
 - д) має від'ємний нахил.
3. У відповідності з теорією граничної продуктивності крива попиту на працю на конкурентному ринку:
 - а) співпадає з кривою граничних витрат на оплату праці;
 - б) співпадає з кривою граничного продукту праці;

- в) співпадає з кривою граничного продукту праці в грошовому виразі;
- г) не залежить від вартості виробляемого продукту;
- д) співпадає з кривою граничних витрат виробляемого продукту.

ТЕМА 11. Механізм формування ренти, позичкового відсотка і прибутку (4 години)

Заняття перше

1. Економічна рента. Абсолютна нееластичність пропозиції землі.
2. Рента як економічна категорія. Утворення диференціальної ренти.

Заняття друге

1. Позичковий відсоток і його ставка.
2. Підприємницький дохід і економічний прибуток

Теми рефератів

1. Дисконтування і прийняття інвестиційних рішень.
2. Проблеми оподаткування ренти і прибутку.

Нові поняття і категорії

Землеволодіння. Землекористування. Економічна рента. Послуги землі. Земельна рента. Рентні відносини. Оренда. Нееластичність пропозиції послуг землі. Ціна землі. Ставка позичкового відсотку. Номінальна і реальна ставка позичкового відсотку. Чиста ставка відсотку. Дисконтування. Дисконтована цінність. Економічний прибуток. Нормальний (природний) прибуток. Нульовий економічний прибуток. Ризики, що не страхуються. Інновації.

Питання і учбові завдання

1. Охарактеризуйте суть понять землеволодіння і землекористування.
2. Що таке рента? Поясніть принцип встановлення земельної ренти на ринку послуг землі.
3. Від чого залежить рівень земельної ренти? Які фактори впливають на попит землі?
4. Які є форми земельної ренти?
5. Поясніть суть рентних відносин, їх форму.
6. Охарактеризуйте ринок капіталів та сутність понять капіталу як потоку.
7. Що собою являє позичковий відсоток та його ставка? Номінальна та реальна ставка відсотка.
8. Які особливості ставки позичкового відсотку як доходу?

9. Які фактори обумовлюють відмінності у розмірах відсоткових ставок?
10. Що таке підприємницький дохід?
11. Поясніть суть економічного прибутку та його джерела.

Тести

1. Земельна рента буде зростати при інших рівних умовах, якщо:
 - а) знижується ціна землі;
 - б) зростає попит на послуги землі;
 - в) зменшується попит на землю;
 - г) пропозиція землі зростає;
 - д) ні при одній з цих умов.
2. Відсоток – це:
 - а) ціна готової продукції;
 - б) плата за матеріальний ресурс;
 - в) відношення доходу, отриманого в позику капіталу, до величини позиченого капіталу, виражене у відсотках;
 - г) винагорода, яку дістає власник грошей за те, що надав їх в користування іншим суб'єктам;
 - д) всі вище вказані відповіді вірні.
3. Яке із наступних тверджень вірне:
 - а) споживач завжди надає перевагу у поточному споживанню перед майбутнім;
 - б) споживач завжди надає перевагу майбутньому споживанню перед поточним;
 - в) вибір відносно заощаджень і позик визначається ставкою відсотку і розмірами сьогоднішнього і очікуваного майбутнього доходу;
 - г) рішення заощаджувати не залежить від ставки відсотку.

ТЕМА 12. Аналіз загальної рівноваги та ефективність (2 години)

План заняття

1. Аналіз часткової та загальної рівноваги.
2. Загальна рівновага: двох галузева модель.

Теми рефератів

1. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага.
2. Економічна теорія добробуту Парето.

Нові поняття і категорії

Аналіз часткової рівноваги. Аналіз загальної рівноваги. Аналіз витрат і результатів. Рівновага по Вальрасу. Економіка чистого обміну. Ефективність виробництва. Діаграма Еджворта. Крива ефективного використання ресурсів. Оптимум за Парето. Зовнішні ефекти (екстерналиї). Негативний зовнішній ефект. Позитивний зовнішній ефект. Інтерналізація зовнішнього ефекту. Корируючий податок. Приватний товар. Громадські блага. Чисте приватне благо. Чисте суспільне благо. Ядро економіки. Проблеми фіаско ринку.

Питання і учбові завдання

1. Що таке ринкова рівновага?
2. Що розуміють під частковою та загальною ринковою рівновагою?
3. Що собою являє ефект зворотного зв'язку? Поясніть механізм його дії при встановленні загальної ринкової рівноваги.
4. Що собою являє модель загальної ринкової рівноваги Л. Вальраса та її умови?
5. Поясніть роль рівноваги в економіці обміну. Що розуміють під ефективністю розподілу?
6. Охарактеризуйте зв'язок ефективності конкурентності ринків і економіки добробуту.
7. Поясніть чому досягнення ринкової рівноваги в умовах конкурентного ринку не забезпечує ефективного випуску при існуванні негативних зовнішніх ефектів.
8. Яким чином позитивний зовнішній ефект перешкоджає досягненню ефективного випуску?
9. Яким чином визначається необхідний обсяг пропозиції чистого суспільного блага?

Тести

1. Аналіз рівноважної ціни і рівноважного обсягу виробництва на окремих ринках називається:
 - а) аналізом загальної ринкової рівноваги;
 - б) аналізом ринкових структур;
 - в) аналізом часткової ринкової рівноваги;
 - г) аналізом споживчої рівноваги;
2. Аналіз часткової рівноваги відрізняється від аналізу загальної рівноваги тим, що він:
 - а) здійснюються тільки в короткостроковому періоді;
 - б) здійснюється тільки для дослідження ринків факторів виробництва;

в) передбачає, що зміна в цінах на одному ринку не викличе істотних змін на інших ринках;

г) передбачає дослідження ефективності.

3. Зміна в ціні ресурсів викличе за собою нову рівновагу:

а) на ринку різних продуктів і ресурсів, включаючи ті з них, які прямо не зв'язані з виробництвом і споживанням даного ресурсу та економічних благ з допомогою нього вироблених;

б) тільки на ринку даного ресурсу;

в) тільки на ринку даного ресурсу і продукту, у виробництві якого використовується цей ресурс;

г) тільки на ринках даного ресурсу, продукту, у виробництві якого використовується цей ресурс і інших ресурсів, які використовуються у виробництві цього продукту.

1. Інвестиції в людський капітал.

2. Мінімальна заробітна плата та причини диференціації ставок заробітної плати.

Контрольні питання для проведення семестрового контролю з курсу “Мікроекономіка” передбаченого навчальним планом

1. Мікроекономіка в системі економічних наук
2. Методологія мікроекономіки.
3. Закон спадної граничної корисності і закон попиту.
4. Правило максимізації корисності.
5. Концепція правил байдужості і поведінки споживача.
6. Суть цінової еластичності попиту.
7. Варіанти практичного використання концепції еластичності попиту.
8. Цінова еластичність пропозиції.
9. Основні види витрат виробництва.
10. Витрати виробництва в короткостроковому періоді.
11. Концепція граничних витрат і граничного доходу ($MC=MR=P$).
12. Витрати виробництва в довгостроковому періоді.
13. Позитивний і негативний ефект масштабу.
14. Ознаки та умови досконалої конкуренції.
15. Чиста конкуренція. Максимізація прибутку підприємств у короткостроковому періоді.
16. Чиста конкуренція. Максимізація прибутку підприємств у довгостроковому періоді.
17. Основні риси чистої монополії.
18. Визначення ціни та обсягів виробництва монополістом.
19. Економічні наслідки монополізму.
20. Монополістична конкуренція та її основні риси.
21. Визначення ціни та обсягів виробництва при монополістичній конкуренції.
22. Монополістична конкуренція і форми диференціації продукту.
23. Монополістична конкуренція та ефективність. Нецінова конкуренція.
24. Аргументи “за” і “проти” реклами.
25. Ознаки олігополістичного ринку.
26. Поведінка фірми щодо ціни та випуску на олігополістичному ринку.
27. Основні моделі олігополії.
28. Особливості формування цін на фактори виробництва.
29. Попит виробництва на ресурс в умовах досконалої конкуренції.
30. Попит на ресурс в умовах “недосконалої конкуренції”.
31. Зміни у попиті на ресурс.
32. Еластичність попиту на ресурс.
33. Суть заробітної плати. Диференціація реальної заробітної плати.

34. Заробітна плата на конкуретних ринках праці.
35. Заробітна плата на чисто конкурентному ринку праці.
36. Моделі заробітної плати з урахуванням профспілок.
37. Мінімальна заробітна плата. Диференціація ставок заробітної плати.
38. Оплата праці в економіці України.
39. Економічні рента. Абсолютна нееластичність землі.
40. Позичковий відсоток і його ставка.
41. Позичковий відсоток і фактори, що обумовлюють відмінності у розмірах відсоткових ставок.
42. Підприємницький доход і економічний прибуток.
43. Аналіз часткової та загальної рівноваги.
44. Загальна рівновага і двох галузева модель.

Модульний контроль №1 з дисципліни “Мікроекономіка”

Варіант № 1

1. Мікроекономіка в системі економічних наук.
2. Економічні наслідки монополізму.
3. Тести.
 1. Цінова еластичність попиту буде вища:
 - а) на товари першої необхідності, ніж на предмет розкоші;
 - б) у тих випадках, коли споживачі використовують даний товар з найбільшою користю для себе;
 - в) чим більше альтернативні витрати виробництва товарів;
 - г) чим менше необхідний товар споживачу;
 - д) в жодному із перерахованих випадків.
 2. Скорочення пропозиції товару веде до збільшення:
 - а) попиту на взаємодоповнюючі товари;
 - б) загальної виручки продавця, якщо попит на товар є еластичним по ціні;
 - в) попиту на цей товар;
 - г) попиту на взаємозамінюючі товари;
 - д) в жодному із перерахованих випадків.
3. Якщо ціна товару виросла з 1,5 грн. до 2 грн., а обсяг попиту скоротився з 1000 до 900 од., то коефіцієнт цінової еластичності рівний:
 - а) 3,00; б) 2,71; в) 0,37; г) 0,33; д) 1,5.
4. Якщо зменшення ціни на 5% приводить до зниження обсягу пропозиції на 8%, то дана пропозиція:
 - а) нееластична;

- б) одиничної еластичності;
- в) еластична;
- г) абсолютно еластична;
- д) абсолютно нееластична.

5. Якщо пропозиція товару нееластична, а попит на нього скорочується, то загальна виручка продавця:

- а) зростає;
- б) скорочується;
- в) скорочується у тому випадку, якщо попит є еластичним;
- г) скорочується у тому випадку, якщо попит є нееластичним;
- д) залишається незмінною.

Варіант № 2

1. Методологія мікроекономіки.
2. Визначення ціни та обсягів виробництва монополістом.
3. Тести.

1. Якщо будь-яка кількість товару продається по однаковій ціні, то попит на цей товар є:

- а) абсолютно нееластичний;
- б) абсолютно еластичний;
- в) еластичний;
- г) нееластичний;
- д) попитом одиничної еластичності.

2. Яке із вказаних нижче значень коефіцієнта еластичності відноситься до товарів першої необхідності:

- а) менше 0;
- б) більше 0, але менше 1;
- в) більше 1;
- г) 1;
- д) жодне із приведених значень.

3. Якщо ціна товару нееластичного попиту зросла з 7 до 8 грн., то виручка:

- а) скоротилася;
- б) зросла;
- в) залишилась незмінною;
- г) абсолютно нееластична;
- д) абсолютно еластична.

4. Фірма виробляє і продає два товари А і Б. А має багато замінювачів; Б має значну частку у витратах споживачів. Збільшення ціни на кожний товар приведе до:

а) збільшення виручки від продажу товару А і скорочення виручки від продажу товару Б;

б) збільшенню виручки від продажу товару А і товару Б;

в) скорочення виручки від продажу товару А і збільшення виручки від продажу товару Б;

г) скорочення виручки від продажу товару А і товару Б;

д) того, що виручка від продажу товару А і товару Б залишиться незмінною.

5. Цінова еластичність попиту буде зростати із збільшенням тривалості періоду, на протязі якого пред'являється попит, тому що: а) доходи споживачів збільшаться;

б) відбудеться зрушення вправо кривої попиту;

в) зросте загальний рівень цін;

г) споживачі зможуть придбати товари-замінники;

д) всі відповіді правильні.

Варіант № 3

1. Закон спадної граничної корисності і закон попиту.

2. Основні риси чистої монополії.

3. Тести.

В таблиці представлені дані про попит на підручники на протязі року

Обсяг попиту (шт.)	Ціна за один підручник (грн.)	Виручка (грн.)	Цінова еластичність попиту
0	20		
10	18		
20	16		
30	14		
40	12		
50	10		
60	8		
70	6		
80	4		
90	2		
100	0		

а) розрахуйте суму виручки і коефіцієнта цінової еластичності попиту і занесіть їх в таблицю;

б) встановіть, при яких значеннях ціни, наведених у таблиці, має місце попит еластичний і нееластичний? Еластичний попит при значеннях ціни від 20 до 10 грн., нееластичний від 10 до 0 грн.;

в) поясніть економічний зміст коефіцієнта цінової еластичності при зміні ціни з 8 до 6 грн., а також при зміні ціни з 18 до 16 грн.

Варіант № 4

1. Правило максимізації корисності.

2. Чиста конкуренція. Максимізація прибутку підприємств у довгостроковому періоді.

3. Тести.

1. Постійні витрати фірми – це:

а) затрати на ресурси по цінах, діючих в момент їх придбання; б) мінімальні витрати виробництва будь-якого обсягу продукції при найбільш сприятливих умовах виробництва;

в) витрати, які несе фірма навіть у випадку, коли продукція не виробляється;

г) неприховані витрати;

д) жодна з відповідей не є правильною.

2. В короткостроковому періоді фірма виробляє 500 од. продукції. Середні змінні витрати (AVC) складають 2 грн., середні постійні витрати (AFC) – 0,5 грн., загальні витрати (TC) складають:

а) 2,5 грн.; б) 1250 грн.; в) 750 грн.; г) 1100 грн.

д) неможливо визначити на основі представлених даних.

3. Якщо фірма збільшує витрати на ресурси на 10%, а обсяг виробництва зросте при цьому на 15%, то у цьому випадку:

а) спостерігається негативний ефект масштабу;

б) спостерігається позитивний ефект масштабу;

в) діє закон спадної продуктивності;

д) фірма отримує максимальний прибуток.

4. В короткостроковому періоді фірма припиняє виробництво, якщо виявиться, що:

а) ціна менша мінімальних середніх загальних витрат;

б) нормальний прибуток нижчий середньогалузевого;

в) загальний дохід менший загальних витрат;

г) загальний дохід менший загальних змінних витрат;

д) середні змінні витрати менші, ніж ціна.

Варіант № 5

1. Концепція кривих байдужості і поведінка споживача.
2. Чиста конкуренція. Максимізація прибутку підприємств у короткостроковому періоді.

3. Тести.

1. При яких умовах діє закон спадної продуктивності фактору виробництва:

- а) інші фактори виробництва залишаються постійними;
- б) рівень технології не зміниться;
- з) всі одиниці змінного фактору є однорідними.

Виберіть один зі наступних варіантів відповіді:

- а) 1, 2 і 3 правильні;
- б) тільки 1 і 2 правильні;
- в) тільки 2 і 3 правильні;
- г) тільки 1 правильний;
- д) тільки 3 правильний.

2. Яка з наступних кривих ніколи не приймає U-образної форми?

- а) AVC; б) MC; в) AFC; г) AC.

Наступні твердження відносяться до тестів 3-5. Єдиним змінним ресурсом є праця, інші фактори фіксовані.

Число робітників (чол.)	0	1	2	3	4	5	6
Випуск продукції (шт.)	0	40	90	126	150	165	180

3. Граничний продукт почне скорочуватись при наймі:

- а) 6-го робітника;
- б) 4-го робітника;
- в) 3-го робітника;
- г) 2-го робітника;
- д) 1-го робітника.

4. Граничний продукт 6-го робітника:

- а) складає 180 штук;
- б) складає 30 штук;
- в) складає 15 штук;
- г) є від'ємною величиною;
- д) неможливо визначити на основі представлених даних.

5. Середній продукт досягне максимальної величини, коли зайнято:

- а) 6 робітників;
- б) 5 робітників;
- в) 4 робітника;
- г) 3 робітника;

д) 2 робітника.

Варіант № 6

1. Суть цінової еластичності попиту.
2. Витрати виробництва в короткостроковому періоді.
3. Тести.

Визначте правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Фірми, які несуть збитки, повинні припинити виробництво продукції.
2. Зростання обсягу використовуваного капіталу при фіксованому рівні використовуваної праці приводить до спадної віддачі капіталу.
3. Чим більший обсяг виробництва у фірмі, тим менші загальні постійні витрати.
4. Коли загальний обсяг продукту зростає спадним темпом, граничний продукт є зростаючою позитивною величиною.
5. Якщо фірма збільшує обсяг використовуваних ресурсів на 30%, а обсяг виробництва при цьому зростає на 20%, то виникає позитивний ефект масштабу.
6. Середні постійні витрати скорочуються по мірі зростання обсягу виробництва.
7. Економічний прибуток, як правило, перевищує бухгалтерський прибуток.
8. Коли граничний продукт змінного ресурсу скорочується, то загальний обсяг продукту також скорочується.
9. Граничний продукт досягає максимуму, коли граничні витрати є мінімальні.
10. Середні постійні витрати зростають, коли збільшується загальний обсяг виробництва продукту

Варіант № 7

1. Варіанти практичного використання концепції еластичності попиту.
2. Ознаки та умови досконалої конкуренції.
3. Тести.

Визначте правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Точка одиничної еластичності попиту знаходиться у середині лінії попиту.
2. Обсяг виручки змінюється в залежності від величини коефіцієнта цінової еластичної реалізованого товару.
3. Взаємозамінюючі товари характеризуються прямим співвідношенням між ціною на один з них і попитом на інший.

4. Коефіцієнт цінової еластичності попиту визначається шляхом ділення зміни величини попиту на товар (в %) на зміну цін (в %).

5. Якщо при зміні ціни на 1% обсяг попиту змінюється на 5%, то попит у такому випадку є нееластичним.

6. Якщо при скороченні ціни на підручники з 10 грн., то 5 грн.. обсяг продажу не зміниться, то попит на підручники є абсолютно нееластичним.

7. Чим менше замінювачів має продукт, тим більш еластичний попит на нього.

8. Чим меншу частку усього бюджету споживач витрачає на покупку будь-якого продукту, тим більш еластичний попит на цей продукт.

Варіант № 8

1. Цінова еластичність пропозиції.

2. Концепція граничних витрат і граничного доходу ($MC=MR=P$).

3. Тести.

Визначте правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Крива абсолютно нееластичного попиту являє собою вертикальну лінію.

2. Попит на предмети розкоші більш еластичний, ніж попит на товари першої необхідності.

3. Якщо із збільшенням ціни товару зменшується виручка, то попит на даний товар є еластичним.

4. Якщо коефіцієнт цінової еластичності попиту на товар дорівнює 0,75, то такий попит є еластичним.

5. Обсяг продажу товарів першої необхідності різко зросте, їх ціни знизяться.

6. Еластичність попиту на золоті годинники висока.

7. Попит на вугілля більш еластичний, ніж попит на паливо.

8. Якщо доходи покупців зростуть, то споживання хліба збільшиться.

9. Цінова еластичність попиту залежить від попиту покупців на інші товари.

Варіант № 9

1. Основні види витрат виробництва.

2. Чиста конкуренція. Максимізація прибутку підприємств у короткостроковому періоді.

3. Тести.

1. В короткостроковому періоді конкурентна фірма, яка максимізує прибуток або мінімізує збитки не буде продовжувати виробництво, якщо:

а) ціна продукту нижча за мінімальні середні витрати (АС);

- б) середні постійні витрати (AFC) вищі за ціну продукту;
- в) ціна продукту нижча мінімальних середніх змінних витрат (AVC);
- г) ціна продукту нижча граничних витрат (MC);
- д) загальний дохід (TR) не покриває загальних витрат фірми (TC).

2. Який з наступних ринків найбільше відповідає умовам чистої конкуренції?

- а) сталі;
- б) послуг перукарів;
- в) автомобілів;
- г) акцій і облігацій фірм;
- д) бензину.

3. Крива попиту на продукцію конкурентної фірми в умовах чистої конкуренції:

- а) має від'ємний нахил ($E_d < 1$);
- б) горизонтальна лінія при даному рівні цін;
- в) вертикальна лінія при даному обсязі пропозиції;
- г) має нахил $1/h$, де h - число фірм в галузі;
- д) має додатний нахил ($E_d > 1$).

Варіант № 10

1. Витрати виробництва в довгостроковому періоді.
2. Економічні наслідки монополізму.
3. Тести.

1. Якщо ціна продукту недостатня, щоб покрити середні витрати (AC) на його виробництво, то фірма повинна:

- а) зупинити виробництво якомога скоріше;
- б) продовжити виробництво товарів на рівні, де $P = MC$, якщо $P > AVC$;
- в) вибрати нову технологію;
- г) скоротити накладні витрати;
- д) продовжувати виробництво до тих пір, поки ціна покриває всі постійні витрати.

2. В галузі функціонує 1000 фірм. У кожній фірмі граничні витрати при виробництві 5 одиниць продукту в місяць складають 2 грн., 6 од. – 3 грн., 7 од. – 5 грн. Якщо ринкова ціна одиниці продукту дорівнює 3 грн., то галузевий випуск в місяць складає:

- а) не більше 5000 од.;
- б) 5000 од.;
- в) 6000 од.;
- г) 7000 од.;

д) більше 7000 од.

3. У монополіста граничні витрати, як правило, менші ціни продукту, тому що:

- а) ціна менше граничного доходу;
- б) ціна більше граничного доходу;
- в) граничні витрати менші середніх витрат;
- г) граничні витрати більші середніх витрат;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

Варіант № 11

1. Правило максимізації корисності.
2. Позитивний і негативний ефект масштабу.
3. Тести.

Споживач витрачає 20 грн. на тиждень на купівлю товарів А і В.

	Ціна (копійок)	Кількість купуємих одиниць	Загальна корисність	Гранична корисність
А	70	20	500	30
В	50	12	1000	20

Щоб отримати максимальне задоволення, споживач повинен:

- а) купувати менше товару А і більше товару В;
- б) купувати попередню кількість товару А і більше товару В;
- в) купувати більше товару А і менше товару В;
- г) купувати більше товару А і попередню кількість товару В;
- д) не змінювати структуру покупок.

Варіант № 12

1. Суть цінової еластичності попиту.
2. Визначення ціни та обсягів виробництва монополістом.
3. Тести.

1. На відміну від конкурентної фірми монополіст:

- а) може призначити будь-яку ціну на свій продукт;
- б) максимізує прибуток при рівності граничного доходу і граничних витрат;
- в) може виробити будь-який обсяг продукції і продати його по будь-якій ціні;

г) при даній кривій ринкового попиту може вибрати комбінацію ціни і обсягу" випуску, яка дає максимум прибутку;

д) стикається з зовсім еластичною кривою попиту.

2. Допустимо, що монополіст може придбати 10 одиниць товару по ціні 100 грн. за одиницю, але продаж 11 одиниць викликає зниження ціни до 99,5 грн. Граничний дохід при збільшенні обсягу продажі з 10 до 11 одиниць дорівнює:

а) 100 грн.; б) 99,5 грн.; в) 94,5 грн.; г) 94,0 грн.; д) 1099,5 грн.

3. Прикладом природної монополії є:

а) ОПЕК – міжнародний нафтовий картель;

б) компанія ІВМ;

в) Київський банк «Україна»;

г) видавництво «Київські відомості»;

д) міський метрополітен.

4. Більшість ринків в економіці України являють собою:

а) чисту конкуренцію;

б) нерегульовані монополії;

в) сукупність конкурентних і монополістичних елементів;

г) регульовані монополії;

д) природні монополії.

Варіант № 13

1. Варіанти практичного використання концепції еластичності попиту.

2. Чиста конкуренція. Максимізація прибутку підприємств у довгостроковому періоді.

3. Тести.

1. Монополіст, максимізуючи прибуток, буде знижувати ціну на свій продукт, якщо:

а) середні витрати падають;

б) затрати на рекламу зростають;

в) граничний дохід вище граничних витрат;

г) граничний дохід дорівнює змінним витратам;

д) всі попередні відповіді неправильні.

2. Щоб отримати максимум прибутку, монополіст повинен вибрати такий обсяг випуску, при якому:

а) граничні витрати дорівнюють ціні продукту;

б) граничні витрати дорівнюють загальним витратам;

в) граничний дохід дорівнює граничним витратам;

г) граничний дохід дорівнює загальним витратам;

д) середні витрати дорівнюють ціні продукту.

3. Яке із наступних визначень найбільш точно відповідає поняттю «нормальний прибуток»:

- а) прибуток, отриманий фірмою при $MC=MR$;
- б) прибуток, отриманий типовою фірмою в галузі;
- в) прибуток, який фірма отримала б при нормальному веденні справ;
- г) мінімальний прибуток, необхідний для того, щоб фірма залишилась в межах даного напряму діяльності;
- д) прибуток, який забезпечує підприємцю комфортний рівень життя.

4. Поняття чистої (досконалої) конкуренції передбачає, що:

- а) значне число фірм даної галузі виробляють стандартні товари;
- б) є багато покупців, які купують цей товар по поточній ціні;
- в) всі продавці і покупці мають повну інформацію про ринок;
- г) має місце вільний вхід і вихід на цей ринок;
- д) всі попередні відповіді правильні.

Варіант № 14

1. Мікроекономіка в системі економічних наук.

2. Витрати виробництва в короткостроковому періоді.

3. Тести.

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+, -):

1. Якщо ринкова ціна товару постійна, то збільшення обсягу випуску продукції не вплине на розмір прибутку фірми.

2. «Золоте» правило для працюючої на конкурентному ринку фірми: вибирати такий обсяг виробництва, при якому граничні витрати дорівнюють ринковій ціні продукту.

3. Фірма максимізує прибуток, скорочуючи виробництво до 0, якщо ціна продукту нижча середніх змінних витрат (AVC).

4. В реальній економіці не було і немає ринків, які задовільняють всім умовам чистої (досконалої) конкуренції.

5. Коли фірма отримує економічний прибуток, то кажуть, що вона має тільки нормальний прибуток.

6. Фірма отримує нульовий економічний прибуток, коли її загальний дохід дорівнює загальним витратам при даному обсязі випуску продукції.

7. На конкурентному ринку в довгостроковому періоді нормальний прибуток дорівнює 0.

8. Реакція галузі на зміни в ринковому попиті залежить, зокрема, від тривалості періоду, що розглядається.

Модульний контроль №2 з дисципліни “Мікроекономіка”

Варіант № 1

1. Монополістична конкуренція та її основні риси.
2. Загальна рівновага і двох галузева модель.
3. Тести.

1. На олігополістичному ринку оперує дві фірми, які викладають однорідний товар обидві фірми мають рівні частки і встановлюють однакові ціни на товар. Нижче приведена інформація про попит на товар і витрати кожної фірми:

Ціна (грн.)	Обсяг попиту (один.)	Обсяг випуску (один.)	Загальні витрати (грн.)
10	5	5	45
9	6	6	47
8	7	7	50
7	8	8	55
8	9	9	65

- а) яка ціна буде встановлена на ринку, якщо передбачити, що кожна фірма визначаючи ціну на свій товар, упевнена, що її конкурент вибере таку ж ціну?
- б) якщо зберігається дана передумова, то який обсяг випуску вибере кожна фірма?
- в) чи з'являється на ринку у довгостроковій перспективі нові фірми?
- г) чи є у кожної із цих двох фірм стимул призначати ціну на свій товар нижчу ціни конкурента? Якщо так, то який він?

Варіант № 2

1. Визначення ціни та обсягів виробництва при монополістичній конкуренції.

2. Аналіз часткової та загальної рівноваги.
3. Тести

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Коли фірма максимізує прибуток, вона одночасно мінімізує витрати.
2. Попит на товари є похідним від попиту на ресурси.
3. Нееластичний попит на кінцеві продукти обумовлює високу еластичність попиту на ресурси.
4. В конкурентній галузі попит фірми на працю заданий кривою граничного продукту праці в грошовому виразі.

5. Зміни в технології можуть привести до збільшення граничного продукту праці.

6. Якщо два ресурси є взаємодоповнюючими, то скорочення ціни на один з них, приводить до зменшення попиту на другий.

7. При інших рівних умовах, чим менш конкурування є ринок, на якому фірма продає свій продукт, тим менш еластичним буде попит даної фірми на працю.

8. Пропозиція праці на конкурентному ринку є абсолютно нееластичною.

9. З збільшенням рівня оплати праці працівника зростає ціна його вільного часу.

Варіант № 3

1. Монополістична конкуренція і форми диференціації продукту.

2. Підприємницький дохід і економічний прибуток.

3. Тести.

1. Конкурентна фірма, намагаючись максимізувати прибуток повинна наймати додаткових робітників тільки у тому випадку, якщо: а) загальна виручка менша загальних витрат;

б) граничний продукт праці у грошовому виразі менший чим ставка заробітної плати;

в) величина граничного продукту у грошовому виразі знижується;

г) величина граничного продукту у грошовому виразі зростає;

д) граничний продукт праці у грошовому виразі перевищує ставку заробітної плати.

2. Допустимо, що у виробництві продукту використовується праця (L) і капітал (K). Граничний продукт (MP). $MP_L=2$; $MP_K=5$; $P_L=1$ грн; $P_K=20$ грн; $MR=3$ грн. Щоб отримати максимізуючий прибуток фірма повинна використати:

а) більше як праці, так і капіталу;

б) менше як праці, так і капіталу;

в) більше праці, але менше капіталу;

г) більше капіталу, але менше праці;

д) незмінну кількість праці і капіталу.

Варіант № 4

1. Монополістична конкуренція та ефективність. Нецінова конкуренція.

2. Позичковий відсоток і фактори, що обумовлюють відмінності у розмірах відсоткових ставок.

3. Тести.

1. Ринки досконалої і монополістичної конкуренції мають загальну рису:
 - а) випускаються диференційовані товари;
 - б) на ринку оперує багато покупців і продавців;
 - в) кожна фірма стикається з горизонтальною кривою попиту на свій продукт;
 - г) випускаються однорідні товари;
 - д) ринкова поведінка кожної фірми залежить від реалізації її конкурентів.
2. Граничний доход не нижче ринкової ціни у:
 - а) монополістичних конкурентів;
 - б) монополістів;
 - в) учасників картеля;
 - г) олігополістів, які не беруть участі у картелі;
 - д) досконалих конкурентів.
3. Який з перерахованих продуктів не виробляється в рамках картельної угоди:
 - а) нафта;
 - б) банани;
 - в) цукор;
 - г) пшениця;
 - д) кава.

Варіант № 5

1. Аргументи «за» і «проти» реклами.
2. Заробітна плата на чисто конкурентному ринку праці.
3. Тести.
 1. Найбільш імовірно, що учасник картеля міг би збільшити свій прибуток:
 - а) продаючи свої товари по більш низьких цінах, ніж інші учасники картеля;
 - б) встановлюючи більш високу ціну, ніж інші учасники картеля;
 - в) проводячи активну нецінову конкуренцію;
 - г) обмежуючи випуск своєї продукції нижче встановленої квоти, щоб підвищити ціни;
 - д) наполягаючи на тому, щоб картель постійно підвищував узгоджену ціну.
 2. Прихильники точки зору, яка полягає в тому, що монополістична конкуренція достатньо ефективна і вигідна споживачем, стверджують, що:
 - а) диференціація продукту сприяє кращій реалізації різноманітних потреб споживачів;
 - б) в умовах монополістичної конкуренції фірми виробляють ефективний, з точки зору ринку, обсяг продукції;
 - в) досконала конкуренція веде до жорстокої цінової війни між фірмами;
 - г) в умовах монополістичної конкуренції досягається ефективно, з точки зору суспільства, використання ресурсів;
 - д) всі попередні відповіді правильні.

3. Першим економістом, хто зробив спробу створити теорію олігополії, був:

- а) Едвард Чемберлін;
- б) Огюстен Курно;
- в) Джоан Робінсон;
- г) Джон Гелбрейт;
- д) Карл Маркс.

Варіант № 6

1. Ознаки олігополістичного ринку.
2. Мінімальна заробітна плата. Диференціація ставок заробітної плати.
3. Тести.

Визначте, правильні або неправильні твердження (+, -):

1. На ринку досконалої наступні конкуренції фірми пропонують більш різноманітні товари, ніж при монополістичній конкуренції.
2. На олігополістичному ринку ціни менш стійкі, ніж в умовах досконалої конкуренції.
3. Ринкова поведінка галузевого картеля, який максимізує прибуток аналогічна поведінці чистої монополії.
4. На ринках з монополістичною конкуренцією не досягається ефективне використання ресурсів.
5. Суперництво олігополістів супроводжується в більшій мірі ціновою, ніж неціновою конкуренцією.
6. В монополістично конкурентних і олігополістичних галузях обсяги випуску продукції нижчі ціни і ціни вищі, ніж в умовах досконалої конкуренції.
7. При недосконалій конкуренції виробники можуть впливати на ринкову ціну, що обумовлено спадною кривою попиту на їх товари,
8. Найбільш точною моделлю ринкової поведінки фірми в умовах олігополії вважається модель “ламаної” кривої попиту.

Варіант № 7

1. Поведінка фірми щодо ціни та випуску на олігополістичному ринку.
2. Суть заробітної плати. Диференціація реальної заробітної плати.
3. Тести.

1. Попит на ресурс залежить від:

- а) ціни продукту, виробленого при допомозі даного ресурсу;
- б) цін ресурсів-замінювачів;
- в) цін взаємодоповнюючих ресурсів;

- г) ціни даного ресурсу;
 - д) всі попередні відповіді є правильними.
2. Граничний продукт фактору виробництва в грошовому виразі:
- а) являє собою продажну ціну останньої одиниці продукту;
 - б) дорівнює зміні загального розміру виручки при використанні додаткової одиниці фактору виробництва;
 - в) дорівнює зміні обсягу виробництва при використанні додаткової одиниці виробничого фактору;
 - г) неможливо визначити в умовах досконалої конкуренції;
 - д) неможливо визначити в умовах недосконалої конкуренції.
3. Зміни у рівні реальної заробітної плати можна визначити, співставляючи рівні номінальної зарплати зі змінами в:
- а) рівні цін на товари і послуги;
 - б) норми прибутку;
 - в) ставках оподаткування;
 - г) тривалості робочого часу;
 - д) жодна з відповідей не є правильною.

Варіант № 8

1. Основні моделі олігополії.
2. Економічна рента. Абсолютна нееластичність землі.
3. Тести.
 1. При збільшенні ставок заробітної плати:
 - а) відбудеться скорочення зайнятості, якщо попит на працю еластичний;
 - б) відбудеться скорочення зайнятості, якщо попит на працю абсолютно нееластичний;
 - в) відбудеться збільшення зайнятості, якщо попит на працю еластичний;
 - г) відбудеться збільшення зайнятості, якщо попит на працю нееластичний;
 - д) відбудеться скорочення зайнятості, якщо попит на працю нееластичний.
 2. Що з нижче перерахованого не впливає на попит на працю?
 - а) попит на кінцеві продукти;
 - б) відношення граничного продукту праці до граничних продуктів інших ресурсів;
 - в) технологія виробництва;
 - г) зміни в номінальній заробітній платі, викликані інфляційними явищами;
 - д) все перераховане чинить вплив на попит на працю.
 3. Граничні витрати на оплату праці:
 - а) являють собою збільшення змінних витрат при збільшенні обсягу випуску продукції на одиницю;

- б) являють собою збільшення постійних витрат при збільшенні обсягу випуску продукції на одиницю;
- в) абсолютно нееластичні для монополіста;
- г) являють собою збільшення загальних витрат на працю при каймі додаткового робітника;
- д) абсолютно еластичні для монополіста.

Варіант № 9

1. Особливості формування цін на фактори виробництва.
2. Заробітна плата на конкретних ринках праці.
3. Тести.

1. При інших рівних умовах, попит на працю буде менш еластичним, якщо попит на продукти даного виду праці: а) є еластичним;

- б) є нееластичним;
- в) характеризується одиничною еластичністю;
- г) є абсолютно еластичним;
- д) відсутній зв'язок між попитом на працю і попитом на продукт.

2. Припустимо, що два робітника отримують разом заробітну плату 46 грн. в день. Коли конкурентна фірма наймає третього робітника, то їх загальна заробітна плата збільшиться до 60 грн. в день. Чи можна стверджувати, що:

- а) граничний продукт кожного з перших двох робітників рівний 23;
- б) грошовий вираз граничного продукту праці кожного з перших двох робітників рівний 23;
- в) грошовий вираз граничного продукту праці третього робітника рівний 14;
- г) фірма не повинна наймати третього робітника;
- д) жодна з відповідей не є правильною.

3. Праця і капітал є ресурсами-субститутами. Ціна капіталу зростає. Якщо ефект обсягу перевищує ефект заміщення, то:

- а) кількість придбаного фірмою капіталу буде збільшуватись, а кількість праці зменшуватись;
- б) кількість як капіталу, так і праці буде зменшуватись;
- в) кількість як капіталу, так і праці буде збільшуватись;
- г) кількість капіталу буде зменшуватись, а кількість праці збільшуватись;
- д) кількість капіталу не зміниться (залишається тією ж), а кількість праці буде збільшуватись.

Варіант № 10

1. Попит виробництва на ресурс в умовах досконалої конкуренції
2. Оплата праці в економіці України.
3. Тести.

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Коли фірма максимізує прибуток, вона одночасно мінімізує витрати.
2. Попит на товари є похідним від попиту на ресурси.
3. Нееластичний попит на кінцеві продукти обумовлює високу еластичність попиту на ресурси.
4. В конкурентній галузі попит на працю заданий кривою граничного продукту праці в грошовому виразі.
5. Зміни в технології можуть привести до збільшення граничного продукту праці.
6. Якщо два ресурси є взаємодоповнюючими, то скорочення ціни на один з них приводить до зменшення попиту на другий.
7. При інших рівних умовах, чим менш конкурентоздатним є ринок, на якому фірма продає свій продукт, тим менш еластичним буде попит даної фірми на працю.
8. Пропозиція праці на конкурентному ринку є абсолютно нееластичною.
9. Зі збільшенням рівня оплати праці працівника зростає ціна його вільного часу.
10. Фірма-монополіст на ринку праці встановлює ставку заробітної плати.

Варіант № 11

1. Попит виробництва на ресурс в умовах, «недосконалої конкуренції».
2. Позичковий відсоток і його ставка.
3. Тести.
 1. Земельна рента буде зростати при інших рівних умовах, якщо:
 - а) знижується ціна землі;
 - б) зростає попит на землю;
 - в) скорочується попит на землю;
 - г) пропозиція землі зростає;
 - д) при жодній з цих умов.
 2. Якщо номінальна відсоткова ставка складає 10%, а темп інфляції визначений у 4% в рік, то реальна відсоткова ставка складає:
 - а) 14%; б) 6%; в) 2,5%; г) 6%; д) 4%.
 3. Суб'єкт направляє свої гроші на придбання державних цінних паперів лише у тому випадку, коли він очікує, що:
 - а) відсоткові ставки незабаром значно зростуть у порівнянні з теперішніми;

б) відсоткові ставки незабаром значно скоротяться у порівнянні з теперішніми;

в) відсоткові ставки спочатку зростуть, а потім знизяться;

г) відсоткові ставки не зміняться;

д) не буде спостерігатися інфляційного зростання цін.

4. Зростання відсоткової ставки приведе до:

а) зростання попиту на позичкові засоби;

б) зростання пропозиції позичкових засобів;

в) скорочення пропозиції позичкових засобів;

г) зростання обсягу пропозиції позичкових засобів;

д) зростання обсягу попиту на позичкові засоби.

Варіант № 12

1. Зміні у попиті на ресурс.

2. Економічна рента. Абсолютна нееластичність землі.

3. Тести.

1. Фірма бажає взяти позику на купівлю нового обладнання, яке буде коштувати 20000 грн. і служити один рік. Очікується, що дякуючи цьому додатковий річний дохід складає 1500 грн. Фірма здійснить інвестиції в обладнання при умові, що відсоткова ставка складе:

а) 6%; б) 8%; в) 10%; г) 12%; д) 15%.

2. При даному попиті на інвестиції їх величина:

а) не залежить від відсоткової ставки;

б) може або зростати, або скоротитись при зростанні відсоткової ставки;

в) буде скорочуватись, якщо буде зростати відсоткова ставка;

г) буде зростати, якщо буде збільшуватись відсоткова ставка;

д) буде скорочуватись, якщо буде зменшуватись відсоткова ставка.

3. Зрівноважена відсоткова ставка вирівнює:

а) номінальну і реальну відсоткові ставки;

б) обсяг попиту і пропозиції позичкових засобів;

в) споживання і збереження;

г) всі вказані величини;

д) жодна ситуація не має місця.

4. При інших рівних умовах збільшення продуктивності засобів виробництва приведе до:

а) зростання попиту на позичкові засоби і скорочення зрівноваженої ставки відсотка;

б) зростання попиту на позичкові засоби і зростанню зрівноваженої ставки відсотка;

в) зростанню пропозиції позичкових засобів і зниженню зрівноваженої відсоткової ставки;

г) зростанню пропозиції позичкових засобів і збільшенню зрівноваженої відсоткової ставки;

д) не вплине на вказані процеси.

Варіант № 13

1. Еластичність попиту на ресурс.

2. Позичковий відсоток і його ставка.

3. Тести.

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Рівновага на ринку землі проявляється в тому, що величина, ренти однакова для всіх ділянок землі однакової якості.

2. Реальна відсоткова ставка плюс зростання цін, виражене у відсотках, складає номінальну відсоткову ставку.

3. При будь-якому рівні відсоткової ставки не реалізуються ті інвестиційні проекти, по яким норма прибутку вища ставки відсотка.

4. Різні розміри земельної ренти відображають відмінності в граничній продуктивності земельних ділянок.

5. Зростання пропозиції грошей приводить до збільшення ставки відсотка.

6. Ситуація, при якій люди утримуються від споживання в теперішньому часі, щоб збільшити його в майбутньому, називається збереженням.

7. Чим нижча відсоткова ставка, тим менший попит на гроші.

8. Для окремого виробника рента являє реальні витрати виробництва, а не економічний надлишок.

9. Зрівноважена ставка відсотка встановлюється в тому випадку, якщо пропозиція капіталу перевищує попит на нього.

10. Реальна ставка відсотка може бути від'ємною.

Варіант № 14

1. Визначення піни та обсягів виробництва при монополістичній конкуренції.

2. Підприємницький дохід і економічний прибуток.

3. Тести.

1. Яке із наступних тверджень є неправильним:

а) кожна точка на кривій байдужості означає комбінацію двох товарів;

б) кожна точка на бюджетній лінії означає комбінацію двох товарів;

в) всі точки на кривій байдужості означають однаковий рівень корисності;

г) всі точки на бюджетній лінії означають однаковий рівень корисності;

д) нахил кривої байдужості характеризує норму, у відповідності з якою одне благо може бути замінено іншим благом без зміни рівня корисності для споживача.

2. Теорія споживчої поведінки передбачає, що споживач прагне максимізувати:

- а) різницю між загальною і практичною корисністю;
- б) загальну корисність;
- в) середню корисність;
- г) граничну корисність;
- д) кожен з перерахованих.

3. Щоб бути у положенні рівноваги (тобто максимізувати корисність) споживач повинен:

- а) не купувати недоброякісних товарів;
- б) бути впевненим, що ціни всіх придбаних ним товарів пропорційні загальним корисностям;
- в) зрівноважувати граничні корисності останніх одиниць придбаних товарів;
- г) бути впевненим, що ціна кожного товару рівна граничній корисності грошей;
- д) розподіляти дохід таким чином, щоб остання гривня, витрачена на купівлю будь-якого товару, приносила такий же приріст корисності, як і гривня, витрачена на купівлю другого товару

Рекомендована література

Базова

1. Аналітична економія: Макроекономіка і мікроекономіка: Підручник: У 2-х кн. – Кн. 2: Мікроекономіка. Затверджено МОН / За ред. С.М. Панчишина. – К., 2010. – 437 с.
2. Мікроекономіка: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. Затверджено МОН / За ред. В.Д. Базилевича. – К., 2008. – 679 с.
3. Мікроекономіка: Практикум: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. Рекомендовано МОН / За ред. В.Д. Базилевича. – К., 2010. – 491 с.
4. Рудий М. М., Жебка В. В. Мікроекономіка: Навчальний посібник. – К: Центр учбової літератури, 2008. – 197–219 с.

Допоміжна

1. Галушка З.І., Поченчук Г.М. Економіка: теорія і практика [Текст]: підручник. Чернівці: Чернів. нац. ун-т. 2020. – 232 с.

2. Горлач М.І., Соколов М.О., Кримов М.І., Лисенко С.Ф. Економічна теорія: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 532 с
3. Економічна теорія [Текст]: Навч. посібник / Н.М. Каменева, М.В. Косич, О.І. Фролов, О.Ю. Александрова. – Харків: УкрДУЗТ, 2019. – 163 с.

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/stavki-vviznogo-ta-viviznogo-mita/>.
3. Сервер Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
4. Ліга Бізнес Інформ. URL: <http://www.liga.net/>
5. Нормативні акти України. URL: <http://www.nau.kiev.ua/>
6. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>
7. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Всі новини економіки та фінансів. URL: <http://www.ukr.net/ua/news/jekonomika>
9. Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>
10. Рахункова палата України. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
11. Українське прав. URL: <http://www.ukrpravo.com/>
12. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/>
15. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
16. Сайт Національного Інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>
17. Сайт ЄС. URL: <http://www.europa.eu.int>
18. Новини CNN. URL: <http://www.cnn.com>
19. Електронний формат наукових журналів. URL: <http://www.search.global.epnet.com>
6. Ділова Україна. URL: <http://www.inf.kiev.ua>
7. Огляд преси. URL: <http://www.infoart.ru8000/misc/news/obzori/htm>
8. Матеріали ЄС і РЄ. URL: <http://www.isi.gov.ua>

